

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Визначено місце і роль інноваційної діяльності як однієї з головних передумов виникнення глобалізації та відповідно до цього встановлено основні напрями взаємодії та взаємозв'язків стратегічних заходів щодо забезпечення моделі інноваційного розвитку України.

Аннотация. Определены место и роль инновационной деятельности как одной из главных предпосылок возникновения глобализации в соответствии с этим установлены основные направления взаимодействия и взаимосвязи стратегических мероприятий для обеспечения модели инновационного развития Украины.

Annotation. The essence of innovative activities has been exposed and its role has been identified as an essential prerequisite of globalization. In accordance with this, the basic directions of interaction and interrelations of strategic actions to ensure the model of innovative development of Ukraine at the macro- and microeconomic levels have been established.

Ключові слова: глобалізація, інноваційна діяльність, стратегія, розвиток, промисловість.

Функціонування всесвітньої системи кооперування та спеціалізації виробництва з метою створення глобальних продуктів і надання послуг, формування глобальних інформаційних систем, зростаючий вплив міжнародних організацій та транснаціональних корпорацій на світовому ринку зумовили виникнення основних тенденцій глобалізації на початку XXI століття.

Проаналізовані передумови розвитку глобалізаційних процесів, зазначені в роботах сучасних науковців: Волкова О. І., Гриньової В. М., Денисенка М. П., Ілляшенка С. М., Лепи Р. М., Перерви П. Г., Садекова А. А., Яковлева А. І., Ястремської О. М., мають спільні детермінанти впливу на виробництво та економіку суспільства в цілому, що знаходить своє вираження в наслідках ефективної діяльності провідних досягнень науково-технічного прогресу [1].

Глобалізація є чинником підвищення конкуренції, що формує позитивну динаміку трансферів технологій, сприяє поширенню провідного науково-технічного та технологічного досвіду, спонукає до впровадження нових управлінських рішень, головним принципом яких виступає мінімізація ризиків та витрат. Сутність основних характеристик інновацій як головного чинника глобальної конкуренції, що наведені М. Портером [2], полягає в удосконаленні старих або використанні нових методів досягнення конкурентоспроможності.

Структурні зрушення в системі міжнародної економіки вимагають від країн – учасниць світового ринку – гнучкості та здатності щодо швидкої адаптації відповідно до змін міжнародного середовища. Так, Гольдштейн В. Я. у роботі "Глобальний стратегічний інноваційний менеджмент" [1] зазначив, що основою для глобалізації стала нова світова інфраструктура інформаційних технологій та політика лібералізації управління.

Найбільш поширеними видами міжнародного науково-технічного співробітництва в межах глобалізації є:

- створення об'єднаних науково-дослідницьких центрів, інститутів, лабораторій для розробки новітніх напрямів прикладної науки, створення досконалих моделей і конструкцій, здійснення розрахунків техніко-економічної ефективності нових наукових розробок;
- проведення спільних досліджень, розвідування корисних копалин і визначення можливостей використання в економіці інших природних ресурсів океанів, морів, річок, лісів та повітряного простору;
- відкриття найбільш ефективних форм організації виробництва, маркетингової діяльності з метою підвищення економічної ефективності підприємств;
- спільна діяльність з дослідження, передавання та впровадження провідного досвіду в галузі організації праці та виробництва;
- спільна підготовка та використання кваліфікованої робочої сили для більш ефективного її застосування в межах міжнародного виробничого співробітництва, а також для регулювання на міжнародному рівні кількості зайнятих на різних етапах економічного циклу [3].

Таким чином, розвиток глобалізаційних процесів безпосередньо пов'язаний з розвитком інноваційної діяльності як фактора глобальної конкуренції. Отже, виникає необхідність подальшої розробки та вдосконалення теоретичних і практичних засад стратегічного інноваційного менеджменту, вираженого шляхом аналізу та синтезу існуючих положень теорії інновацій у контексті досягнення конкурентних позицій на світовому ринку. У свою чергу, глобалізація світової економіки є каталізатором інноваційних процесів, спрямованих на конкурентні переваги.

Утворюється стійкий ланцюг "глобалізація – інноваційна діяльність", який зумовлює зусилля окремих країн для досягнення стратегічних інноваційних цілей. Установлені в даному випадку прямі та зворотні зв'язки повинні враховуватися українським урядом під час виділення стратегічних пріоритетів розвитку країни, а також формування відповідних урядових та міждержавних програм.

Згідно зі "Стратегією інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів"

підвалини якого мають бути закладені в процесі структурної перебудови економіки. Становлення інноваційної моделі розвитку країни можливо за рахунок органічного поєднання економічних, політичних, гуманітарних, соціально-психологічних чинників як на макро-, так і на мікрорівнях. Тільки при комплексному їх урахуванні країна зможе відчувати імпульси трансформаційних процесів та здійснити перехід суспільства на новий рівень інноваційного розвитку. Стимулом інноваційного розвитку має бути принципово нова дієздатна національна система, структура якої повинна позитивно відображатися на соціально-політичних та економічних процесах країни. Основним принципом функціонування такої системи є принцип самовідтворення.

Запорукою сталого розвитку економіки, конкурентоспроможності вітчизняної продукції і покращення на цій основі рівня та якості життя українського народу має стати забезпечення позитивної динаміки комплексного індикатора інноваційного розвитку, який розраховується за Європейським інноваційним табло (ЄІТ) та дозволяє визначити світові позиції нашої держави за ступенем використання інновацій як базису її економічного зростання (рисунк).

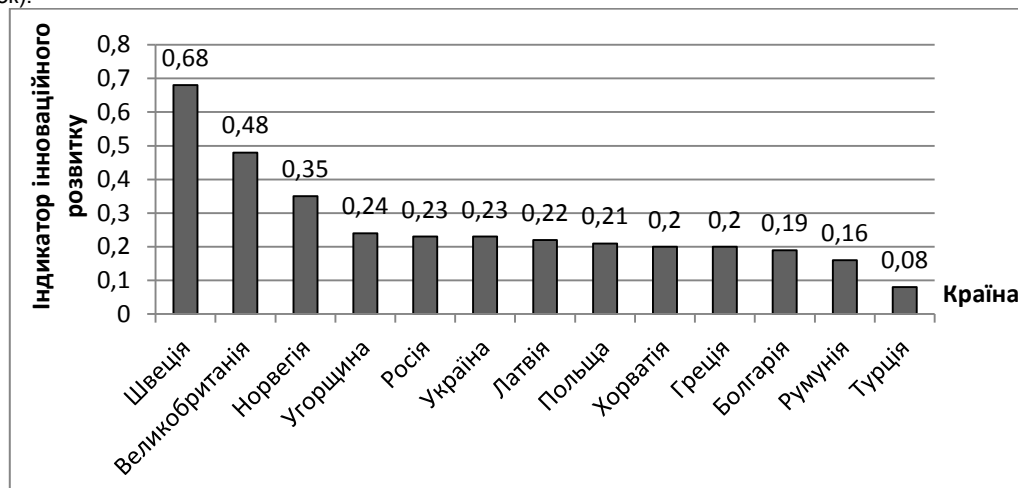

Рис. Ранжирування країн за рівнем інновативності [5]

На відміну від розвинутих країн, які до 85 – 90 % приросту ВВП забезпечують через виробництво та експорт наукомісткої продукції, Україна, маючи значну кількість науковців, поки що недостатньо використовує результати наукових досліджень. Частка вітчизняної наукомісткої продукції становить близько 0,1 % на світовому ринку високотехнологічної продукції [6].

Запорукою ефективної інноваційної стратегії розвитку промисловості є поєднання науково-технічної, виробничої та фінансової сфер. При цьому пріоритетними інноваційними видами промислової діяльності згідно з Програмою [7] є: інформаційні технології та системи зв'язку; технології спеціального призначення; функціональні і конструкційні матеріали та вироби з них; екологічні технології; біотехнології; медичні діагностичні системи, профілактичні та лікувальні засоби; ресурсозберігаюче устаткування та вдосконалення традиційних технологій промислового виробництва; техніка і технології для агропромислового комплексу.

Таким чином, головною метою діяльності підприємств України в умовах відсутності стабільності зовнішнього середовища є ефективне та раціональне використання їх стратегічних ресурсів, підтримка на певному рівні вже існуючих та розробка нових конкурентних переваг. Досягнення цієї мети можливе лише за допомоги реалізації системної стратегії інноваційного розвитку. У свою чергу, дана стратегія має бути розроблена відповідно до теоретичних положень та практичних рекомендацій методології стратегічного управління. Майбутній стратегічний період становлення України на шляху світової інтеграції повинен реалізовуватися за чітко сформованим планом дій щодо підвищення рівня інноваційного розвитку, який базується на активній державній інноваційній політиці та поєднанні ринкових методів управління. При цьому ефективність інноваційної діяльності вітчизняних підприємств повинна визначатися, насамперед, узгодженням систем інвестування, оподаткування та кредитування, що мають функціонувати в інноваційній сфері держави. Саме це дозволить Україні в перспективі досягти визначених стратегічних цілей та зайняти відповідні конкурентні позиції у світовій спільноті.

Наук. керізн. Стахорська С. І.

Література: 1. <http://www.tsure.ru>. 2. Портер М. Международная конкуренция / Портер М. ; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с. 3. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент / Фатхутдинов Р. А. – М. : Интел-Синтез, 1998. – 448с. 4. <http://kno.rada.gov.ua/komosviti>. 5. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>. 6. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 – 2015 роки) "Шляхом Європейської інтеграції" / авт. кол. Гальчинський А. С., Геєць В. М. та ін. ; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтеграції України. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 446 с. 7. <http://industry.kmu.gov.ua/control/uk>. 8. <http://www.ukrstat.gov.ua>.